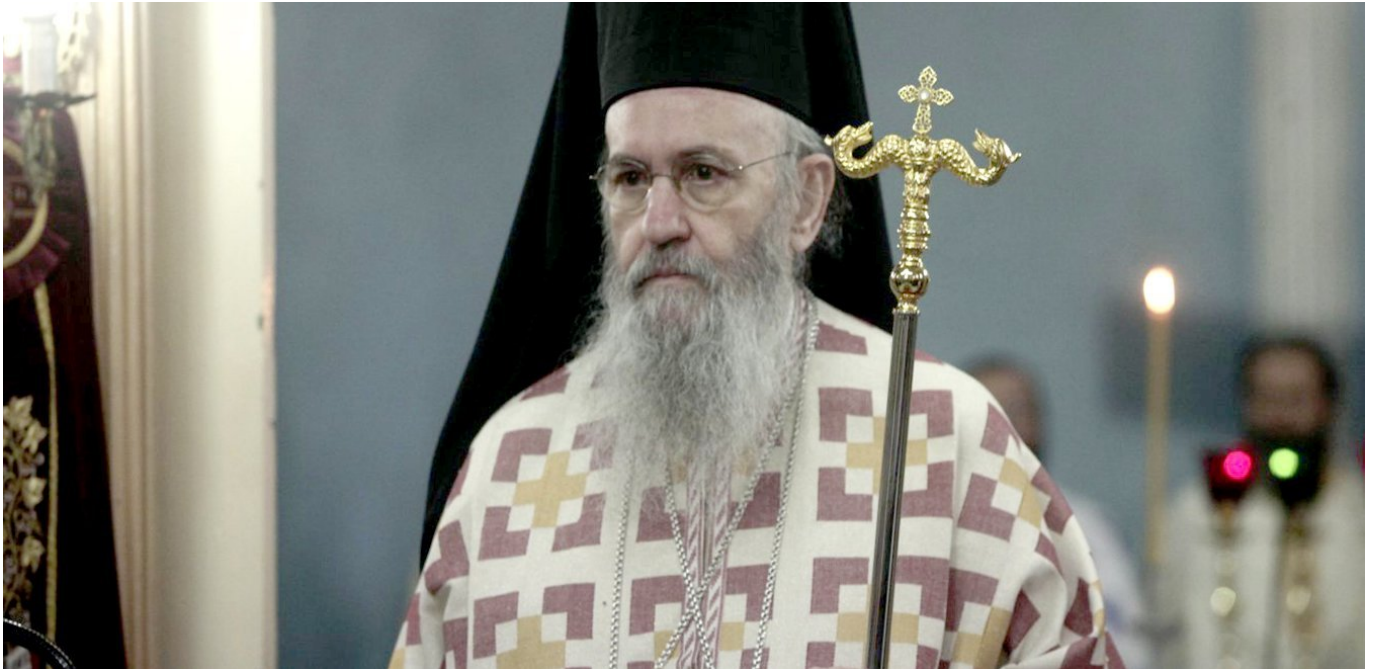

“Εκκλησία και Επανάσταση του 1821”

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου

Του Μητροπολίτου Ναυπάκτου καί Αγίου Βλασίου κ. Ιεροθέου

Ἡ Ἐπανάσταση τοῦ 1821 ἦταν ἓνα μεγαλειώδες γεγονός, πού δια-φέ-ρει σαφέστατα ἀπό ἄλλες ἐπαναστάσεις, θά μπορού-σαμε νά τήν χαρακτη-ρίσουμε ὡς «ἁγία ἐπανάσταση», διότι τά ὁράματα τῶν ἀγωνιστῶν, Κληρι-κῶν καί λοιπῶν, διέφεραν ἀπό τά ὁράματα ἄλλων ἐπαναστατῶν καί ἐπηρεάστηκαν ἀπό τήν ἀτμόσφαιρα τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, γιά παράδειγμα, στά ἀπομνημονεύματά του γράφει ὅτι τήν πρώτη ἡμέρα τῆς Ἐπαναστάσεως στίς 23 Μαρτίου στήν Καλαμάτα «ὄλοι μέ τās εἰκόνας ἔκαναν δέησι καί εὐχαριστήσεις, -Μοῦ ἤρχετο τότε νά κλαύσω... ἀπό τήν προθυμίαν 'ποῦ ἔβλεπα.- Ἱερεῖς ἔκαναν δέησι. Εἰς τόν ποταμόν τῆς Καλαμάτας ἀνασπασθήκαμε καί ἐκινήσαμε». Ἔτσι, ἡ Ἐπανάσταση ἄρχισε στήν Καλαμάτα μέ προσευχή σάν λιτανεία, καί ἔπειτα στήν Μονή τῆς Ἀγίας Λαύρας ὁ Ἐπίσκοπος Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανός κήρυξε τήν Ἐπανάσταση.

Κατ' ἀρχάς πρέπει νά γίνη κατανοητό ὅτι οἱ Ἕλληνες δέν ἀγωνί-σθηκαν γιά τήν ἀτομική τους ἐλευθερία, γιατί ὅσο ἦταν κάτω ἀπό τήν δυναστεία τῶν Τούρκων μπορούσαν, ἐάν ἀλλαξο-πιστοῦσαν, νά ἀποκτή-σουν αὐτήν τήν ἀτομική ἐλευθερία, ὡς μιά ἐπιβίωση καί ὡς ἀπόκτηση πλούτου καί ἀξιωμάτων. Ἐπι-δίω-καν τήν

έλευθερία όλου του ρωμαϊκού βίου, κρατώντας τις παραδόσεις του Γένους, όπως δείχνουν οι Νεομάρτυρες –σημαντικό είναι το βιβλίο του π. Γεωργίου Μεταλληνού «Τουρκοκρατία»– αλλά και την έθνική έλευθερία, όπως φαίνεται στους λόγους των αγωνιστών.

Έπειτα, η Τουρκοκρατία δεν ήταν η μόνη δουλεία στην οποία έπεσαν οι Ρωμηοί, αφού προηγήθηκαν και άλλες δουλειές, όπως η Φραγκοκρατία και η Ένετοκρατία. Όποτε, η δουλεία των Ρωμηών δεν κράτησε μόνον τετρακόσια χρόνια, αλλά πολύ περισσότερα, ήτοι πεντακόσια χρόνια και σε μερικές περιοχές και εξακόσια χρόνια, δηλαδή από την 12 Απριλίου 1204, που είναι η κύρια κατάλυση της Χριστιανικής Ρωμαϊκής Αυτο-κρατορίας-Βυζαντίου. Σημαντικά είναι τα βιβλία του Γιώργου Καραμπελιά με τίτλο «Τό 1204 και η διαμόρφωση του νεωτέρου Έλληνισμού», και «1204-1922, η διαμόρφωση του νεωτέρου Έλληνισμού (Δεύτερος Τόμος)». Άλλω-στε, οι Όθωμανοί δεν κυρίευσαν πολλές περιοχές, και την δική μας περιοχή, από τους Ρωμηούς, αλλά από τους Ένετους.

Σέ όλο αυτό τό διάστημα της ξενικής δουλείας η Έκκλησία μέ όλη την παράδοσή της, κράτησε τό Γένος μας σέ κατάσταση έσωτερικής έλευθερίας. Αυτό έχει δικαιωθή ιστορικά. Άλλοι λαοί, όπως οι Όρθόδοξοι Ρωμαίοι στην Ίταλία, όταν έχασαν την Όρθόδοξη πίστη, συγχρόνως έχασαν και την Έλληνική παράδοση (γλώσσα, ήθη, έθιμα) που υπήρχαν από τόν 4ο και 5ο αιώνα π.Χ., όταν στίς περιοχές αυτές που χαρακτηρίζονταν Μεγάλη Ελλάδα, δίδασκαν μεγάλοι Έλληνες φιλόσοφοι και οι κάτοικοι μιλούσαν και σκέπτονταν Έλληνικά. Στην περιοχή μας, όμως, διατηρήθηκε η έλληνική γλώσσα και παράδοση, έπειδή η Έκκλησία κρατούσε άναμμένο τό φώς της Όρθοδόξου πίστεως και αυτό έκανε τους Ρωμηούς-Όρθοδόξους νά μή άλλαξοπιστήσουν, δηλαδή νά μή τουρκέψουν και νά μή φραγκέψουν.

Πολλές φορές σκέπτομαι την δεινή κατάσταση στην οποία βρέθηκαν οι Πατριάρχες και οι Αρχιερείς σέ όλη την διάρκεια της Τουρκοκρατίας, αλλά ειδικότερα την περίοδο πρό και κατά την Έπανάσταση του 1821.

Ό Πέτρος Γεωργαντζής σέ μία πρωτότυπη μελέτη του μέ τίτλο «Η Έκκλησία κατά τό 1821» δημοσιεύει τόν ανέκδοτο κώδικα άλληλογραφίας του Μητρο-πολίτου Ήρακλείας και Θράκης Ίγνα-τίου Σταραβέλου της περιόδου 1821-1830. Πρόκειται γιά σημαν-τικές έπιστολές στίς όποιες φαίνεται όλη η τραγική κατά-σταση των Ίεραρχών της έποχής εκείνης.

Στό πρώτο μέρος του βιβλίου αυτού ό συγγραφέας παρουσιάζει την τραγική διαφορά μεταξύ των αγάδων, που ήταν οι Όθωμανοί κατακτητές, οι όποιοι είχαν μόνο δικαιώματα στην ζωή, την τιμή και την περιουσία των ύποδούλων, και των

ραγιαδων, πού δούλευαν για νά ἀπολαμβάνουν οἱ δυνάστες. Μέσα στήν προοπτική αὐτή περιγράφονται τά ἄμεσα χρέη τῶν ραγιαδων πρὸς τό Τουρκικό δημόσιο, ἥτοι τά «ραγιαλίδικα χρέη» καί τά «ἴδια ἀρχιερατικά χρέη», ὅπως καί τά «ἐπαρχιακά ἐκκλησιαστικά χρέη» καί ἄλλες ὑποχρεώσεις τῶν Ἀρχιερέων πρὸς τό Τουρκικό δημόσιο, ἀλλὰ καί τά «πεςχεσλικά (δῶρα) τῶν ἀρχιερέων πρὸς τοὺς Κρατοῦντες». Ἐπίσης, καθορίζονταν καί ἔκτακτες ἀναγκαστικές ὑποχρεώσεις τῶν Ἀρχιερέων πρὸς τοὺς Τούρκους.

Οἱ φόροι πού ἔπρεπε νά καταβάλουν ὁ Πατριάρχης καί οἱ Μητροπολίτες-Ἀρχιερεῖς στό Τουρκικό Δημόσιο ἦταν δυσβά-στα-κτοι, γι' αὐτό γίνονταν πολλές ἀλλαξοπατριαρχίες, μετα-θέ-σεις Ἀρχιε-ρέων, πολλοὶ Ἀρχιερεῖς ἔπεφταν σέ κατάθλιψη ἢ παραι-τοῦντο, ἀφοῦ δέν μποροῦσαν νά ἀνταποκριθοῦν στήν βαρύ-τατη φορο-λογία πού τοὺς ἐπιβαλόταν.

Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι τό 1818, τρία χρόνια πρὶν τήν Ἐπανάσταση, τό χρέος τοῦ Πατριαρχείου στήν σουλτανική Κυβέρνηση ἀνερχόταν σέ 4.000 πουργιά, δηλαδή 2.000.000 δρχ. καί τῶν Ἐπαρχιῶν σέ 12.000 πουργιά, δηλαδή 7.000.000 δρχ. Καί αὐτό ἐπιδεινώθηκε μέ τήν ἔναρξη τῆς Ἐπα-ναστάσεως.

Ἔτσι, τό νά ἦταν κάποιος Πατριάρχης ἢ Ἀρχιερεὺς κατά τήν περίο-δο τῆς Τουρκοκρατίας ἦταν πραγματικά μαρτύριο, ἐπειδὴ ἀφ' ἑνός μὲν δέχονταν πιέσεις ἀπὸ τοὺς κατα-κτητές, ἀφ' ἑτέρου δέ ἔπρεπε νά φροντίζουν τοὺς Χριστιανούς γιὰ νά παραμένουν πιστοὶ στίς παραδόσεις τους. Πολλοὶ Ἀρχιερεῖς παραιτοῦνταν τοῦ θρόνου τους καί ἄλλοι ἔπεφταν σέ μελαγχολία, γιατί δέν μποροῦσαν νά ἀνταποκριθοῦν στά μεγάλα καί δυσβάστακτα οἰκονομικά βάρη.

Ὁ ἴδιος συγγραφεὺς (Πέτρος Γεωργαντζής) ἔγραψε ἕνα καταπληκτικό βιβλίο μέ τίτλο «Οἱ Ἀρχιερεῖς καί τό εἰκοσιένα», στό ὁποῖο ὕστερα ἀπὸ διεξοδικές ἔρευνες στίς πηγές κατέληξε ἀποδεδειγμένα στό συμπέρασμα ὅτι ἀπὸ τοὺς 200 Ἀρχιερεῖς πού ὑπῆρχαν τότε σέ ὅλη τήν ἔκταση τοῦ Πατριαρχείου οἱ 73, ποσοστό 36%, ἔλαβαν ἐνεργό μέρος στὸν ἀγῶνα «ἐπὶ νῦμα καί ἀδιαμφισβήτητα», οἱ 43 Ἀρχιερεῖς, ποσοστό 21%, δοκιμάσθηκαν, φυλακίσθηκαν, οἱ 45 Ἀρχιερεῖς, ποσοστό 22%, «θυσιάστηκαν γιὰ τήν ἐλευθερία, εἴτε ἀπὸ βασανιστήρια καί θανατώσεις τῶν Τούρκων, εἴτε διὰ πολεμικῆς συρράξεως». Τό συνολικό ποσοστό αὐτῶν πού συμμετεῖχαν ἐνεργῶς στὸν ἀγῶνα, ἂν ἐξαιρεθοῦν οἱ Ἀρχιερεῖς πού ἦταν σέ ἄλλες περιοχές πού δέν ἔγινε Ἐπανάσταση, ἀνέρχεται στό 80%.

Νά ὑπενθυμίσω τήν περίπτωση τοῦ Μητροπολίτου Ναυπά-κτου καί Ἄρτης Πορφυρίου τοῦ Βιθυνοῦ, ὁ ὁποῖος, σύμφωνα μέ κείμενο τοῦ Μπάμπη Χαραλαμπόπουλου, μετα-κινήθηκε δύο φορές ἀπὸ τήν Ναύπακτο, ἀπὸ τὸν Ἀλῆ Πασᾶ καί τὸν Ἰσμαήλ, καί ἐπέστρεψε μέ τήν ἔναρξη τῆς Ἐπανα-στάσεως,

άγωνίσθηκε για την έλευθερία και έκοιμήθη τό 1838.

Πρίν όλοκληρώσω αυτό τό σύντομο κείμενο, στό όποίο φαίνεται σέ γενικές και συνοπτικές έπισημάνσεις ή προσφορά τής Έκκλησίας πρό τοῦ άγῶνα τοῦ 1821 και μετά από αυτόν, θά ήθελα νά αναφερθῶ στό πολύ σημαντικό βιβλίο τοῦ Κώστα Σαρδελη μέ τίτλο «Ό θάνατος τής Αὐτοκρατορίας». Σέ αυτό τό βιβλίο φαίνεται όλη «ή τραγωδία τής σκλαβωμένης ρω-μηοσύνης», καθώς επίσης, ότι, ένῶ ή Έπανάσταση τοῦ 1821 ξεκίνησε ως οίκουμενική, τελικά έγινε ελληνική και έτσι επήλθε «ό θάνατος τής Αὐτοκρατορίας», άφοῦ τό νέο Έλληνικό Κράτος περιορίστηκε στόν Μωριά και την Στερεά Ελλάδα, σύμφωνα άλλωστε και μέ τόν έθνικισμό πού επηρέασε τόν 19ο αιώνα την Εὐρώπη.

Η Ίερά Μητρόπολη Ναυπάκτου και Άγίου Βλασίου πρίν δύο χρόνια άρχισε νά προετοιμάζεται για την επέτειο τῶν 200 χρόνων από την Έπανάσταση τοῦ 1821. Έτσι, διοργάνωσε μέχρι τώρα δύο Έπι-στημονικά Συνέδρια και καθ' όλο τό έτος αυτό έχει προγραμμα-τίσει πολλές έκδηλώσεις για την ανάδειξη τής προσφοράς τής Έκκλη-σίας γενικῶς και ειδικῶς στην Έπαρχία μας καθ' όλη την διάρ-κεια τής Τουρκοκρατίας, κατά την Έπανάσταση και μετά από αυτήν για την συγκρότηση τοῦ νέου Έλληνικοῦ Κράτους.

Εὐχή μας είναι τό δένδρο τής έλευθερίας πού άρδεύθηκε μέ μεγάλες θυσίες και πολύ αίμα νά παράγη καρπούς και έμεῖς οἱ διάδοχοί τους νά αποδειχθοῦμε άξιοι τής αίματοβαμμένης έλευθερίας.

Ὁ Δήμος Ναυπακτίας τιμᾷ τὴν Ἐπέτειο τῶν 200 χρόνων ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση

Ὁ Δήμος Ναυπακτίας, στὸ πλαίσιο τῆς Ἐπετείου τῶν 200 χρόνων ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση τῆς 25ης Μαρτίου 1821, ξεκινᾷ σήμερα τὴ δημοσίευση σειρᾶς ἄρθρων καὶ κειμένων προσωπικοτήτων ποὺ συνδέονται ἢ ἔλκουν τὴν καταγωγὴ τους ἀπὸ τὴν Ναυπακτίαν καὶ ἀνταποκρίθηκαν στὴν προσωπικὴ πρόσκληση ποὺ τοὺς ἀπηύθυνε ὁ Δήμαρχος κ. Βασίλης Γκίζας. Ἱστορικά γεγονότα ποὺ ἀναδεικνύουν σημαντικὲς πτυχές τῆς πορείας τοῦ Ἑθνους καὶ τῆς Ναυπακτίας, ἀλλὰ καὶ ἐνδιαφέρουσες ἀναλύσεις ποὺ κεντρίζουν τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ἀφήνουν τὸ στίγμα τους στὴ δημόσια συζήτηση.

Τὰ ἄρθρα θὰ εἶναι διαθέσιμα στὴν ἐπίσημη ἱστοσελίδα τοῦ Δήμου Ναυπακτίας <http://nafpaktos.gr>

Βασίλειος Γκίζας, Δήμαρχος Ναυπάκτου: Τὸ συγκεκριμένο ἀποτελεῖ τὸ πρῶτο τῆς σειρᾶς ἄρθρων καὶ κειμένων προσωπικοτήτων ποὺ συνδέονται ἢ ἔλκουν τὴν καταγωγὴ τους ἀπὸ τὴν Ναυπακτίαν καὶ ἀνταποκρίθηκαν στὴν προσωπικὴ πρόσκληση ποὺ τοὺς ἀπηύθυνα.